

Asia: VN/33963/2024

(Suomenkielinen lausuntoaika on päättynyt 10.2.2026 eikä tämän jälkeen tulleita lausuntoja huomioida.) Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Kvarnen samkommun tackar för möjligheten att ge ett utlåtande gällande de planerade lagändringarna. Vi anser att de förslag på lagändringar som nu läggs fram försvagar möjligheterna till integration för de individer som berörs, inskränker deras utbildningsmässiga rättigheter samt äventyrar den fria bildningens verksamhetsförutsättningar.

Vi föreslår följande ändringar:

1. Integrationsstudierna förblir en del av den fria bildningens lagstiftning och definieras som en kompletterande utbildning till det som sköts av sysselsättningstjänsterna.
2. Läropliktslagens 5 § 2 mom. upphävs inte.
3. Kompletterande språkutbildning och läskunnighetsutbildning som ingår i integrationsplanen ska också i fortsättningen kunna avläggas som frivilliga studier inom fri bildning.
4. De slutliga lagändringarna träder i kraft tidigast 1.8.2027.

Vi anser vidare att det är missvisande att förminska integrationen till en arbetskraftspolitisk språkutbildning. I stället borde integrationen ses som en möjlighet för individen att lära sig såväl språk som samhällsfärdigheter så att hen tillsammans med familjen kan bli en aktiv del av samhället. Vi anser att denna typ av integration bäst kan genomföras på läroinrättningar där det dagligen ges möjlighet att umgås över språk- och kulturgränser, som till exempel en folkhögskola.

Att begränsa möjligheten till integration via självständiga studier begränsar möjligheterna att delta i integrationsutbildningen för stora grupper. Till exempel för hemmaföräldrar, äldre människor, personer som behöver stöd för inläring och andra som inte är i direkt kontakt med arbetslivet har den fria bildningens integrationsstudier inneburit den huvudsakliga rutten till integration. Ifall den möjligheten försvinner så innebär det att en stor del av dessa inte kommer att ha möjlighet att delta i integrationsutbildning.

Vi anser inte heller att det är skäligt att begränsa valmöjligheterna för ungdomar som går ut grundskolan och fortsättningsvis är läropliktiga genom att ta bort möjligheten att fullgöra läroplikten i form av språk- och integrationsstudier. I stället borde detta ses som ett bra komplement till att stärka studiefärdigheterna inför kommande studier. De ungdomar som kommer till landet i tonårsåldern har svårt att hinna lära sig språket så bra att de direkt efter avslutad grundskola kan fortsätta studierna på andra stadiet. Då kan ett folkhögskoleår med intensiv språkträning vara den bästa vägen ur riskzonen fram mot en utbildning.

I det stora hela konstaterar vi än en gång att dessa lagförändringar inte handlar om små inbesparingar utan det är fråga om en regelrätt utbildningsnedskärning i och med att många läroanstalters verksamhetsförutsättningar helt ändras. Som lagförslaget är utformat nu betyder det åtminstone för vår del att inga integrationsutbildningar mera kommer att starta från hösten 2026, eftersom finansieringen för vårterminen 2027 försvinner. Detta kommer att innebära att totala antalet studieplatser på integrationsutbildningarna minskar drastiskt redan från hösten 2026. För att trygga samhällsfreden föreslår vi att de föreslagna lagändringarna i stället skulle träda i kraft tidigast från 1.8.2027. På detta sätt skulle övergången från nuvarande system till det nya gå smidigare.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästö

De föreslagna åtgärderna gällande finansieringen av integrationsutbildningen kommer att ha långtgående konsekvenser såväl för de invandrare som berörs som för läroanstalterna inom den fria bildningen. Speciellt för ett flertal folkhögskolor som har haft över hälften av sina beviljade statsandelar knutna till integrationsutbildningen, kommer detta förslag att försvåra upprätthållandet av den övriga verksamheten. Detta kan i sin tur ha negativa verkningar på det övriga utbildningsutbudet på folkhögskolorna, som till exempel folkhögskoleåret för läropliktiga. I själva verket borde man se på denna finansieringsreform som en ren utbildningsnedskärning.

Speciellt folkhögskolornas verksamhet är i dagens läge skalad efter den flytt som gjordes 2018 när integrationsutbildningen flyttades ut från fria bildningens kvot. Om integrationsutbildningen helt försvinner eller blir osäker, kan skolorna inte längre upprätthålla sina fastigheter, kök eller administrativa personal. Det betyder att även andra linjer dras med i fallet eftersom de fasta kostnaderna blir för höga för den lilla verksamhet som blir kvar. Folkhögskolornas statsandelar grundar sig på de faktiska prestationerna som genomfördes två år tillbaka. I lagförslaget framkommer inte hur de prestationer inom integrationsutbildningen som genomfördes 2025 och som genomförs 2026 kommer att kompenseras i framtida finansiering.

I lagförslaget nämns att man ämnar ta bort den överlappande finansieringen för integrationsutbildningen. Finansieringen har i och för sig varit tvåkanalig, men någon överlappning har oss veterligen inte funnits. I stället har den finansiering som den fria bildningen fått för integrationsutbildningen kompletterat den arbetsmarknadsrelaterade integrationsutbildningen.

De senaste åren har antalet faktiska studerandeveckor inom den fria bildningens integrationsutbildning vida överstigit det budgeterade antalet, vilket lett till att den hundraprocentiga finansieringen i själva verket varit mycket lägre. Detta tyder på att det finns en mycket stor efterfrågan på integrationsutbildningen, men om detta lagförslag går igenom kommer platserna att minska drastiskt. Samtidigt betonas de invandrades eget initiativ i att förverkliga sin integration, men det kommer att vara i stort sett omöjligt att hitta studieplatser ifall möjligheten att avlägga sina integrationsstudier som frivilliga studier försvinner. Att i ett sådant läge drastisk minska de statliga medlen för integrationsstudier kan inte anses vara ett rationellt förslag.

Inom den fria bildningen har studierna skett som närstudier. Förutom att detta bidragit till integrationen genom att invandrare fått umgås med lärare, övriga personal och studerande på de övriga utbildningslinjerna dagligen så har det också möjliggjort andra typer av stöd. Lärarna inom integrationsutbildningen har vid sidan av lärarjobbet hjälpt till med myndighetsbesök och -kontakter samt andra praktiska saker som är av stor vikt när man flyttat till ett nytt land. Ifall detta faller bort kommer det att innebära att andra myndigheter får vara beredda att bidra med dessa resurser i framtiden. Kostnaderna för detta finns inte med i lagförslagets på många håll bristande bakgrundsmaterial, vilket får oss att tro att man inte känt till det arbete som görs i dagens läge.

Lagförslaget koncentrerar sig väldigt starkt på invandrare som på sätt eller annat är i kontakt med arbetsmarknaden, men det saknas helt och hållet en plan för hur integrationen av sådana människor som inte är i kontakt med arbetsmarknaden ska integreras och hur detta ska finansieras. Den fria bildningen har i dagens läge en central roll för deras integration.

De planerade åtgärderna kommer att öka kommunernas villighet att lägga ut integrationsutbildningarna på upphandling, där den billigaste genomföraren väljs. Den fria bildningen kan inte konkurrera med de privata firmorna på marknaden eftersom vi följer kollektivavtal med minimilöner och liknande som inte alla firmor gör. Förutom att den fria bildningens aktörer kommer att gå miste om uppdragen är vi oroliga för vad det innebär för integrationen på svenska. I regeringsprogrammet slås fast att 5–10 % ska integreras på svenska. I vår region, Österbotten kommer det troligen även i fortsättningen att finnas möjlighet till detta, men i övriga regioner kommer volymerna inom svenskspråkig integration att vara så pass små att ingen firma vill ta på sig detta uppdrag. I dagens läge står den fria bildningen för det mesta av den svenskspråkiga integrationen, men i och med detta lagförslag skulle den rollen helt och hållet försvinna.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Integration handlar om att ge och få. En individ integreras ifall hen känner delaktighet och får stöd från närsamhället. Här har den fria bildningen haft en central roll. I lagförslaget läggs ansvaret för integration nästan helt och hållet över på individen. En nyinflyttad kan inte förväntas klara av att ordna sina egna stödåtgärder, utbildningar och anställningar. Här kan integrationsstudier som närstudier ha en helt avgörande betydelse.

Tanken att integrationen ska ske via arbete är god, men tyvärr helt utopistisk åtminstone i vår region. När det i dagens läge är svårt att hitta en praktikplats redan för några dagar ifall namnet låter icke finländskt, är det inte sannolikt att företagen tar emot och utbildar alla villiga med öppna armar. I lagförslaget saknas också helt och hållet utredningar över hur realistiskt integration via arbete är. Likaså saknas utredning över på vilket sätt företagen binds till integrationen. Nu finns en risk för att en hel del dörrar till utbildning stängs, medan de dörrarna som är tänkta att öppnas på arbetsmarknaden fortfarande hålls stängda. Vart tar den som ska integreras vägen i så fall?

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

-

Muut huomiot

Ifall de föreslagna lagändringarna går igenom skulle det försvaga möjligheterna till integration för de individer som berörs, inskränka deras utbildningsmässiga rättigheter samt äventyra den fria bildningens verksamhetsförutsättningar. För vår folkhögskola skulle lagförslaget innebära att slå sönder fungerande strukturer och kompetens som byggts upp i decennier sedan vi inledde språkutbildning år 1989. Hos oss, men även hos många andra aktörer inom den fria bildningen kommer lagförslaget att innebära risk för nedläggningar, personaluppsägningar och försvagad regional livskraft. Dessa risker med tillhörande kostnader borde analyseras ordentligt innan man tar det slutliga beslutet.

Kvarnen samkommun som driver Kronoby folkhögskola ägs av fem kommuner i Österbotten och Mellersta Österbotten. För våra ägarkommuner innebär de föreslagna lagändringarna mer ansvar men samtidigt mindre resurser. Det kommer att leda till ännu längre köer, färre utbildningsplatser och ökad regional ojämlikhet.

Trots att vi är glada för möjligheten att ge utlåtande om de planerade lagändringarna tycker vi att såväl tidpunkten för när dessa publicerades på mellandagarna samt den pressade tidtabellen för att lämna in utlåtande inte är optimal. I många organisationer har det inte funnits tid att ta utlåtandet via de officiella kanalerna med förtroendevalda. I stället är det tjänstemännen som skrivit utlåtandena och liknande förfarande kan på sikt urholka den demokratiska processen. Likaså är vi kritiska till att de svenskspråkiga texterna publicerades 17 dagar efter de finska. I och för sig förlängdes svarstiden för svenskspråkiga med motsvarande tid, men vi anser fortfarande inte att förfarandet varit språkligt jämnt.

Lindgren Uno
Kvarnen samkommun

Ahlskog Martin
Kvarnen samkommun